

Narodna mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inzerate.

Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tuje-
ga izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.

Filliale:
Novo mesto.

SCOVENECE

Bollettino No 1035

Attacchi nemici respinti

Catturati: 294 prigionieri, 65 carri armati, 16 cannoni - 16 aerei nemici abbattuti

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

In Tunisia rinnovati attacchi nemici sono stati respinti. Le perdite inflitte all'avversario sono salite a 294 prigionieri, 65 carri armati e 16 cannoni.

Poderose formazioni dell'aviazione dell'asse hanno ripetutamente bombardato ammassamenti di autocarri e di mezzi corazzati: venti carri armati risultano distrutti.

In combattimenti nove velivoli venivano abbattuti dai cacciatori italiani e germanici, altri tre apparecchi precipitavano in mare, nelle acque tunisine, colpiti dal tiro di nostre unità navali e dalla caccia dispersa ad un convoglio.

Due nostri aerei non sono ritornati alla base. Aeroplani avversari hanno mitragliato treni e stazioni in Calabria e in Sicilia. Vengono segnalati tre morti e tredici feriti.

Velivoli nemici hanno mitragliato questa notte le stazioni ferroviarie di Cisterna, Sozzo, Campoleone, Vittoria. Nessuna vittima. Un aereo silurante inglese, centrato dalle artiglierie della difesa di Trapani, cadeva presso Paceco: l'equipaggio composto di sei persone è stato catturato.

Vojno poročilo št. 1035

Sovražni napadi odbiti

Zajetih je: 294 ujetnikov, 65 tankov, 16 topov - 13 sovražnih letal sestreljenih

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

V Tunisu so bili odbiti ponovni sovražni napadi. Sovražniku zadane izgube so narasle na 294 ujetnikov, 65 tankov in 16 topov.

Mogočne skupine osnega letalstva so ponovno bombardirale zbirališča avtomobilov in oklepni sredstev: 20 oklepnih sredstev je bilo uničenih.

V boji so italijanski in nemški lovci sestrelili 9 letal, nadaljnja tri pa so padla v morje v tuni-
ških vodah, zadeta od ognja naših pomorskih odinac ter od lovcev, ko so spremljali konvoj.

Dvoje naših letal se ni vrnilo v oporišče.

Sovražna letala so s strojem obostreljevala vlake in postaje v Kalabriji in Siciliji. Po-
ročajo o treh mrtvih in 13 ranjenih.

To noč so sovražna letala obostreljevala želez-
niške postaje Cisterna, Sezze, Campo-
leone, Vittoria. Žrtve ni. Eno angleško tor-
pedno letalo, zadeto od obrambnega topništva v
Trapaniju je treščilo na tla pri Pacecu: po-
sadka 6 oseb je bila zajeta.

Junaški boji Italijanov in Nemcev v Tunisu

Lisbona, 26. sušca. Poročila iz Severne Afri-
ke pravijo, da je bitka v južnem Tunisu zelo
konfuzna. Kot je včeraj izjavil Churchill, še
bitka nikakor ni dosegla vrhuna in je na angleško-
ameriške čete pričakovati še hudih bojev. Po po-
ročilu, ki ga je včeraj dobil angleški tisk, so si
sovražniki skrajno prizadevali ovirati osno an-
gleško armado, da bi razširila prvotni vdor v
obrambi in so v valovih pošiljali v boje čete,
podprte s tanki in z močno topovsko zaporo.

Prišlo je do srditih in zmedenih bojev, v
katerih so se premikale formacije iz kraja v

kraj in znova ponavljale svoje napade. Zave-
niške letalske sile so nadaljevale s svojimi na-
padi. Angleške sile so izvedle obširne premike.
Amerikanci, ki držijo čestne višine vzhodno od
El Guettarja, so odbili napade sovražnih oklep-
nih sil.

V Londonu poudarjajo, da se Italijani in
Nemci na Marethovi črti bore z izrednim juna-
štvom v srditih bitkah. Italijanski pešci se bi-
jejo z enakim pogumom v Severnem Tunisu pri
Gebel Abirdu.

Visoko posmrtno odlikovanje splitskemu fašističnemu mučeniku Savu

Split, 26. marca. s. — Splitski mučenik Gio-
vanni Savo, skvadrist, prostovoljec v sedanji vojni,
afriški legionar, zvezni podtajnik in poveljnik
prvega udarnega oddelka, je bil odlikovan s sre-
brno kolajno za vojaške zasluge na bojišču, in to
z naslednjo utemeljitvijo:

»Bil je izpovedovalec italijanstva v Dalmaciji,
stalni član prednje straže v protikomunističnem
boju. Hudo ranjen iz partizanskega zaseda je s sto-
ično mirnostjo prenašal bolečine svojega muče-
niškega telesa in pel himno domovini in fašizmu.
Četudi se je zavedal, kako resno je njegovo stu-
panje, je spodbujal z jasnimi besedami tovariše, naj
ne žalujejo za njim, pač pa do zmage nadaljujejo
boj, v katerem je on obležal z najhujšimi rana-
mi. Vzvišen pogled poguma, sile duha in trdne
vere. — Dalmacija, 15. aprila 1941 — 11. februa-
rja 1943.«

Giovanni Savo se je rodil v Splitu 15. maja
1. 1900 iz stare italijanske rodovine. Člani rodu
Savo so bili vedno goreči narodnjaki ter so se
borili za bodočnost in razvoj Splita ter za nje-
govo odrešenje. Giovanni Savo je rasel v tem
vzdušju in je kot mladenič odšel v Benetke, kjer
je obiskoval srednjo šolo na akademiji »Foscarini«.
Po rojstvu fašizma je bil Giovanni Savo v Benet-
kah goreči skvadrist in vedno v oddelku »La Se-
renissima«. Po Rapallu se je vrnil v Split, kjer
je zavezal svoje mesto v boju za to, da bi živo
plamtel ogenj splitskega italijanstva. Bil je pra-
vičen in plemenit in vsi so ga ljubili. Še kot mlade-
nič je imel razne naloge. Ko je izbruhnila abe-
sinska vojna, je kot prostovoljec-miliciin stopil v
321. italijansko legijo v tunjini. Udeleževal se je
bojev v Somaliji. Aprila 1941 je Savo z družino
pribežal v Italijo. Po odrešenju Dalmacije se je
spet vrnil v Split, da bi se udeležil dobrega in

nafršega boja. Opravljal je gospodarske službe,
bil je komisar Trgovinske in industrijske zbor-
nice, potem pa predsednik pokrajinskega korp-
oracijskega sveta. Svojega velikega domoljubnega
in bojnega duha pa je najbolj goreče in zvesto
kazal v fašistični stranki. Kot zvezni podtajnik
— postal je 10. junija 1941, na dan, ko je bila
ustanovljena Zveza bojevniških fašistov v Splitu —
je bil poveljnik prvega udarnega oddelka fašizma
v Splitu, poveljnik tistega udarnega oddelka, ki
mu je bil pred poveljeval Antonio Hoffmann, prvi
mučenik med splitskimi fašisti, poveljnik prvega
udarnega oddelka, oddelka slave.

Giovanni Savo, vojni prostovoljec, je bil tudi
zaupnik splitskega oddelka Narodne zveze vojnih
prostovoljcev. V fašistično stranko se je vpisal
1. junija 1919.

11. februarja 1942 ob 11.45 je na Peristilskem
trgu v Splitu neki komunist s samokresom stre-

Junaška smrt alpinskega podporočnika

Trieste, 26. marca. s. Na odseku ruskega
bojišča, ki ga je držala italijanska divizija
»Tridentina«, je junaško padel alpski pod-
poročnik Giuliano Slataper, sin polkovnika
Guida Slatapera, iredentističnega prostovoljca,
odlikovanega v vojni 1915—1918 z zlato kolajno.
Giuliano Slataper se je rodil 10. oktobra 1922 in
je v skladu s slavnimi izročili rodbine leta 1939.
pustil nauke ter se kot sedemnajletnik prijavil
kot protileteški milic. Novembra 1940 je prosto-
voljno stopil v častniško šolo. Potem je kot alpin-
ski podporočnik prišel na rusko bojišče, kjer je

Lasten protinapad je bil uspešen. Letalstvo je raz-
kropilo zbirališča oklepnih voz in kolone motornih
vozil sovražnika. Nemški lovci so sestrelili šest so-
vražnih letal.

V kratki nočni bitki med skupino sovražnih
bitnih letal, ki so jih vodili nočni lovci, z neka-
terimi nemškimi stražnimi oboroženimi silami v
Rokavskem prelivu, je bil potopljen en an-
gleški hitri čoln.

Značilno Stalinovo povelje

Berlin, 26. marca. AS. Prejšnji teden je izdal
Stalin zelo značilno dnevno povelje divizijam,
delujočim na donjškem odseku. »Sovražnik

Pregled štirimesečnih bojev na vzhodu

Sovjeti so imeli okoli 2 milijona mrtvih, ujetih in ranjenih

verjamemo, da bi sovjetsko poveljstvo dovolilo svo-
jim četam dolg počitek. Prepričani smo, da se bodo
veliki sovražni napadi ponovili. Lahko se pričakuje
nova sovjetska generalna ofenziva na vzhodu
in istočasna anglosaska ofenziva proti evropskim
obalam. Pričakujemo pa dogodek mirno in odločno,
zavečaj se naše moči. Nova vzhodna fronta je v
strateškem in taktičnem pogledu izredno ugodna
in nam omogoča nabiranje rezerv. Je torej ne-
odvisna od zahodne fronte, ki jo lahko drže lokalne
rezerve.

Kje je končalo 6000 letal in 5500 tankov, ki sta
jih lansko leto do 31. decembra poslala London in
Washington v Sovjetsko Rusijo? Dosele ni bilo upo-
rabljenih v boju niti 50 angleško-ameriških tankov.
Isto je z letali. Torej jih bojištevci niso uporabljali.
Toda zakaj Rusi še zahtevajo novo pomoč od zavez-
nikov? Nek nevtralen list je mnenja, da zahtevajo
od Angležev in Amerikancev tanke in letala ne to-

Junaška smrt avangardista Lucangelija

Rim, 26. marca. AS: 17-letni avangardist Oscar
Lucangelij, prostovoljec skvadrističnega bataljona
»Tevere«, je junaško padel za domovino med na-
stopi proti skupini upornikov v Albaniji. Bil je
član številne delavske rodbine iz Acilije pri Rimu,
sin prostovoljca iz abesinske in sedanje vojne. Čutil
je gorčo ljubezen do domovine in svojo fašistovsko
vero. Poveljnik GIL-a v Aciliji se ga spominja kot
zgodnjega Balilla in avangardista, ki je bil vedno
prvi med vsemi. Kadar se je vrnil s svojega me-
haniškega posla, je zbral okoli sebe svojih sedem
bratov in sester ter jih učil fašistovskih pesmi,
vodil zbor ter tudi sam pel: »Smo Mussolinijevi
vojaki!« Bili Mussolinijevi vojaki, to je bila njegova
velika težnja in njegov veliki ponos.

Ko je stopila Italija v vojno, ni imel več po-
koja. S tovariši je koval načrte za beg, jih vzpod-
bujal, tesnobno pričakoval trenutka, ko bi lahko
ušel budnemu očesu oblasti in se pridružil voja-
kom, ki se bore. Tako je sredi 1941 prvič pobegnil.
Ko je rodbina bila pri večerji, je splezal skozi okno
in čez polje prišel do postaje, od onod pa v Rim.
Bil je dan, ko so odhajali bersaljerji. Primešal se
je mednje in prosil zdaj tega, zdaj onega, da bi mu
pomagal pri njegovem naklepu in nazadnje
se mu je posrečilo prepričati desetnika, ki mu je
dal rdečo čepico ter ga ob odhodu skril pod
sedeh v vlaku. Tako je potoval do Brindisija, a pri
vkrcanju so ga odkrili, izročili krajevemu GIL-u
in poslali domov.

Drugič je poskusil z bataljonom Črnih srajc.
Ustavili so ga v Cerignoli in je moral spet do-
mor. Potem si je mislil, da bo cilj morda lažje
dosegel, če bi potoval sam. Z največjo skrivnostjo
prebrisanostjo se mu je posrečilo še enkrat
priti v Brindisi, a mu je še enkrat spodletelo.
Četrtrič je krenil v Gorjajo Italijo v upanju, da
bo prišel do ruske fronte. V Firenci so ga usta-
vili in poslali domov. Pa ni izgubil poguma.
Za peti odhod si je izbral dan, ko je njegov
oče odšel v Rim k bataljonu, v katerem se bori
in s katerim naj bi šel na Balkan. V Rimu se
je vtihotopil v vojaški vlak in že spet potoval.
Toda oče ga je nazadnje zasledil ter ga skušal
pregovoriti. Omenjal mu je, da mora v njegovi
oddsotnosti voditi domačijo. Toda sin ga je rotil
in jokal, in oče je ganjen odnehal. Po mnogih

ljah na Giovannijsa Savo in ga zadel. Savo je padel
z vzklikom: »Živela Italija!«

Pri tej žrtvi Giovannijsa Sava je treba omeniti
tudi junaško dejanje vojakov Rotondija Francesca
in Chiotija Alessandra, ki sta se vrgla na tistega
komunista ter bila pri tem tudi sama hudo ra-
njena. Vojak Rotondi Francesco je čez tri dni
umrl.

Giovannijsa Sava so prepeljali v vojaško bolniš-
nico, kjer so vojaški zdravniki skrbeli zanj z brat-
skim tovarištvom. 35 dni je trajalo njegovo muče-
ništvo, ki ga je prenašal z rimsko in najjasnejšo
odločnostjo. 18. marca je mučenik izdihnil z ime-
nom Duceja in Italije na ustnicah.

nam je iztrgal že cela ozemlja, katere smo fe-
bruarja osvobodili. Sedaj ga je treba na vsak
način ustaviti. Črto ob Doncu je treba držati
za vsako ceno, kajti ta črta bo postala izhodišče,
odkoder boste naredili nov skok proti zahodu.
Sovražnik je še močan. Ni si torej treba delati
utvar o težavah in izkušnjah, ki nas še čakajo.
Borba bo skrajno težka. Lahko vam zagotovim,
da boste imeli na razpolago vsa sredstva za na-
daljevanje zmagovite borbe. Vaše vrste se bodo
večale in na dan, ko boste zopet začeli s pohodom
se bodo začele premikati tudi nove čete, ki hre-
penete čakajo na ognjeni krsti. Iz tega se vidi
Stalinovo priznanje poraza ob Doncu in strah
pred nadaljnjimi dogodki. Stalin ne poziva za-
man svojih zdesetkanih divizij, da jim bo dal
zadostna sredstva, da bodo lahko z večjim upa-
njem vztrajale v naskoku proti močnim nem-
skim silam. Strahotne vrzeli v svojih armadah
namerava Sovjet izpolniti s famoznimi novimi
armadami, ki jih organizirata maršala Budjani
in Vorosilov za bodočo pomladansko in poletno
borbo.

liko, da bi se jih sami posluževali, marveč, da bi
oslabili svojega morebitnega jutrnjega sovražni-
ka, to je zavezniške same. Verjetneje pa je, da
hranijo Sovjeti to orožje za bodoče boje. Kontra-
admiral Gadow piše v listu »Deutsche Allgemeine
Zeitung«, da so Anglosasi povečali svojo pomoč
Sovjetom preko Murmansk in Arhangelska. To pot
pa ogražajo nemške podmornice. Verjetno bodo
skušali odpraviti to oviro z invazijo na severno kri-
lo nemško-finske armade, ki naj bi bila istočasna
s sovjetskim napadom na Finsko. Toda ta invazija,
ki bi verjetno imela za izhodišče Islandijo, bi se
končala tako, kakor se je katastrofalno končal
angleško-francoski nastop proti nemški armadi na
Norveškem aprila leta 1940. (31. Piccolo.)

prigodah sta oba prišla v Fiume. Avangardist
si je bil medtem s črnim pobarval svoja zna-
menja ter dobil bojno bodalo. Zdaj je korakal
v vrstah bataljona. Z njim se je tudi vkrcal. V
Zadru je bataljon pregledal Ekse. Bastianini, te-
dANJI dalmatinski guverner. V vrstah je opazil
tega golobradega mladeniča, se ustavil pred
njim in ga vprašal, kako da je v mobilizira-
nem oddelku, in Oscar se je zlagal: »Dobil sem
dovoljenje od generala Galbiatijsa.« Bastianini
se je nasmehnil, mu položil roko na ramo in
vzkliknil: »Bravo! Proslavi se!«

In Oscar Lucangelij ni samo proslavil samega
sebe, temveč je s svojo slavno smrtjo počastil tudi
prapor svoje hrabre legije. Iz prvega boja se je
vrnil poln navdušenja. »Moja stotinja«, je pisal
materi, »se je udeležila boja. Jaz sem bil na
čelu vseh z drugimi desetimi in poročnikom. So-
vražnika smo pregnali, toda le malo nasprotnikov
je moglo uiti, ker smo jih po večini pobili ali
zajeli.«

Ker na predelu, kjer je bil, boji niso bili po-
gostni, je prošil, da bi ga poslali v Rusijo. Povelj-
nik mu je odsvetoval: »Prišel bo čas,« je dejal,
»da boš tudi tukaj lahko pokazal vso svojo hra-
brost.« In ta čas je prišel. Ko se je vračal s pa-
trulje po zelo nevarnem kraju, je tolpa upornikov
izdajalsko napadla njega in nekaj njegovih tova-
rišev ter streljala nanje, skrita med velikimi
skalami. Prvi strel ga je zadel v ramo, pa se ni
zgrudil. Stal je med svojimi ter jih vzpodbujal.
Toda drugi strel mu je prebil prsi in padel je
v mlaki krvi.

Padel je junak, junak, čigar ime bo ostalo
v zgodovini. Na bojišču so pobrali njegov okrvav-
ljen pas, črno srajco in svetinjšico z gorizijako Ma-
donno, ki jo je nosil na prsih, njegovo bodalo in
ti ostanki so za njegovo rodbino sveti. Njegovo
truplo so njegovi tovariši pokopali blizu kraja, kjer
je plemenito dal življenje. Oče se je vrnil na kratek
dopust, ponosen nad žrtvijo svojega mladega sina,
in pripovedoval nekaj dogodkov iz vojaškega živ-
ljenja, ki sta ga prebila skupaj, ter končal z na-
slednjimi besedami: »Padel je kakor etar vojak.
Ni bil blizu mene. Bil sem trinajst kilometrov
vztrajal. Moralo je tako biti.«

Načelnik glavnega stana milice, general Gal-
biati, je šel v Acilijo, da bi rodbini hrabrega bo-
jevnika nesel pozdrav Črnih srajc in Ducejevo
darilo.

Nasprotnikove bedastoče

Rim, 26. marca. AS: Nasprotnikove bedastoče:
Medtem ko je sovražnikova propaganda prisil-
jena priznati izredno hrabrost italijanskih voja-
kov na Maretski črti, pa piše londonski dopis-
nik švedskega dnevnika »Social Demokraten« ta-
kole: London, 24. marca. Obramba kraja Sebed je
bila zaupana italijanskim četam, ki so zbežale že
prej, preden so Amerikanci napadli. Zajetih je
bilo 1500 vojakov, od tega največ Italijanov. Ame-
riške izgube so bile zelo lahke. Celotna italijan-
ska divizija z vsem topništvom je bila zajeta, ne
da bi bila tudi samo poskusila odgovoriti ameri-
kanskemu ognju. Ko so se Amerikanci približali,
so Italijani dvignili roke. Nemški strmooglavec niso
mogli dvigniti vojnega duha Italijanov.

Ženske v angleškem letalstvu

Lisbona, 26. marca. AS. Dokaz, da v Angliji
primanjkuje ljudi, je poročilo, objavljeno pred
nedavnim v listu »News Chronicle«. Sir Stafford
Cripps je kot minister za letalsko izdelavo obi-
skal štiri ženske, ki imajo pilotsko knjižico,
ter prevažajo bombnike iz tovarena na vojaška
vežbališča. Tri so nad 38 let stare. Ministru je
bila nato predstavljena še neka pilotinja, ki
vodi neki štirimotorni bombnik ter ji je že nad
50 let in je že stara mati.

Velike množice na pogrebu komunističnih žrtev

Na Bizoviku in v Dobrunjah so tisoči udeležencev pospremili na zadnji poti podžupana Pogačnika, člana Katoliške akcije Jakoša in Pavčiča ter še dve žrtvi komunistične krutosti

Ljubljana, 26. marca.

V torek so ob veliki udeležbi ljudstva iz Device Marije v Polju in iz Ljubljane pokopali na pokopališču v Devici Mariji v Polju podžupana Pogačnika Srečka. Ob grobu sta se od pokojnega poslovila njegov rojak Kraner Martin in Kovač Ciril v imenu tovarišev Zavoda za socialno zavarovanje. Pogrebni slovesnostim so prisostvovali tudi ravnatelj Kuhelj, podravnatelj Likar z načelniki, častniki vaških straž in pevski zbor.

Na praznik Marijinega oznanjenja pa je bil najprej pogreb dobrunjskih žrtev Jakoša et., Jakoša ml. in Cankarja Milka, ki so do dneva pogreba ležali v mrtvašnici pri cerkvi sv. Urha. Pogrebne slovesnosti je vodil ob številni asistenci sestrski župnik g. Vrce. Pri odprtem grobu sta govorila Vlado Pirih in dr. Blatnik iz Ljubljane.

Bizoviški žrtvi Jakoša Franca in Pavčiča je že v cerkvi, kjer sta ležala zadnji dan, prišlo kropit več tisoč ljudi. Pogrebni sprevod se je razvil ob pol 4. Na čelu je šla šolska mladina, dekleta in učiteljice, za njimi pa člani dijaške in delavske Katoliške akcije, tovariši obeh pokojnikov, člani akademskega društva Straža, katoliško akademsko etarešinstvo, vojaško zastopstvo, vaške straže, za kredo pa številna duhovščina in za svoji mnogo ljudstva. Nad 2000 ljudi se je zbralo, da se poslovo od obeh žrtev.

Ob odprtem grobu je spregovoril župnik gospod Košmerlj:

Mučencem v slovo

Mnogo svežih grobov je bilo v preteklem letu izkopanih na bizoviškem pokopališču. Mnogo krepkih življenj je padlo vanje, žrtve komunistične zmote in prevare. Strašno pesem pojo ti grobovi, pesem razočaranja in bolečine nad ljudmi, ki so bolj ljubili temo kot luč, niso hoteli spoznati, kje je njih mesto v teh silnih borbah za vero in poštenje, za dom in rod. Bog jim bodi milostljiv sodnik!

Danes stojimo tu ob velikem, svežem grobu, da položimo vanj izmučene telesne ostanke dveh mladih fantov te vasi, fantov, ki sta bila polna veselja do življenja, do dela, pa sta padla v cvetu svojih let kot žrtvi komunističnega sovraštva v cvetočem maju lanskega leta.

Žalost zagrinja naše duše ob tem grobu: Žalost nad mladim življenjem, ki bi ga tako radi videli še cveteti nad nami in dočakati zreli sad njihovih idealnih naporov in stremilni. Žalost objema naša srca ob pogledu na sivoce, ki jim je v mladih fantih ugasnilo svetlo sonce njih domov, veliko upanje njihovih duš.

Tako stojimo danes ob tem grobu prevzeti globokega spoštovanja pred Bogom, Vladarjem sveta: pred mladima mučnikoma, ki sta padla kot žrtvi vere v Boga, v resnico in pravico božjo.

Ivan Pavčičev in Franca Jakošev — kaj sta storila v svojem življenju, da so Vaju odpeljali na zverinsko mučili ter zaklali kakor jagne na žrtveniku? Sta bila zločinca, ki zaslužita smrt?

Mi vsi, ki smo vaju poznali, vemo dobro, da ni bilo madeža na Vajinem čistem značaju. Obdarjena z lepimi darovi duha in srca sta bila vsa požrtvovalno vdana Bogu, Cerki v svojem narodu. V mladostnem navdušenju sta želela z vsemi svojimi močmi pomagati pri gradnji novega, lepšega, srečnejšega reda na slovenski zemlji.

Ivan Pavčičev, dobri in zvesti Kristusov mladeč, pripravil si se za učitelja in vzgojitelja slovenski mladini. O mi vemo, Ti bi bil res učiteljske resnice, ti bi bil našo mladino vzgajal v krščanskem duhu. Ti bi bil svetel lik v učiteljskem stanu, ki so ga v teh strašnih dneh premnogi njegovi zastopniki s svojim nenardnim, brezbožnim ravnanjem tako zelo omadeževali.

Franca Jakošev, skromni obrtnik, zvesti fant krščanske slovenske zemlje, apostol delavske Katoliške akcije, hotel si biti med svojimi tovariši kakor luč, ki sveti v temi, sredi umazanega sveta čisti Kristusov vitez.

Ni bilo sovraštva v Vajinem srcu, razen sovraštva do zmote, razen sovraštva do greha in hudobije — to sovraštvo pa je tudi v božjem Srcu in bi moralo biti v vsakem krščanskem srcu.

Zmota sta sovražila in preganjala, preganjala zato brezbožni komunizem, najstrašnejšo zmoto in zablodo naših dni.

Ivan Pavčičev, kako navdušeno si govoril tovarišem dijakom v Kat. akciji: »Vemo, da je naša naloga boriti se proti največji nevarnosti našega časa, proti največji laži 20. stoletja, proti brezbožstvu. Odločno in pogumno sprejmemo to borbo... Srca nam gore v ognju, roke se dvigajo k prisegi, iz prsi se nam trga odločna izpoved: Nočemo, da bi nam volkovi govorili o ljubezni; nočemo, da bi nas lažnivci učili resnice; nočemo, da bi nam sužnji pri-

našali svobodo. Hočemo, da bi moderni svet spoznal, da je skrajni čas povrniti se k studentu prave kulture, h Kristusu, k Cerki...» Tako sta mislila in delala, kakor so mislili in delali tisoči, kakor misli in dela večina našega uboga, poštenega naroda.

Zato sta morala pasti, zato sta morala prestat — s tovariši pravo mučeniško smrt.

Ob Vajinem grobu, naša mlada fanta, naše veselje in naš ponos, stavim bridko vprašanje: kdo so Vajini morilci? Vem, da so pri Vajini mučeniški smrti — kakor povsod — sodelovali Vajini rojaki, fantje, nekdanji tovariši iz Vajine vasi — pa ne bom jih sodil in obsodil. Nočem, da bi ob Vajinem častilivem grobu vzbujal nemir v srcih navzočih, ko vidi v nem pomčivata vsa v miru in v slavi. Obsodil pa bom tu tisti strašni komunizem, ki trga Boga iz slovenskih src, ki jih polni s sovraštvom, ki iz poštenih ljudi dela zločince, požgalce, morilce svojih bratov in sestra. Brezbožni komunizem bom obsodil in vse, ki ga širijo, obsodil one, ki so to tujo strašno zmoto znesli k nam in pri nas zažgali ta strašni rdeči požar, ki uničuje naše domove in naš rod. O, volkovi v ovčjih oblačilih, ki oznanjate mir, pa sečete vihar, ki govorite o svobodi, pa nas oklepate v sužnost ki je strašnejša še ni poznal slovenski rod. Strašni apostoli brezboštva, znanih sovraštva našega naroda — vas danes tu obsojam, vi ste krivi vseh umorov in požigov in vsega gorila, nad vas kličem božjo Pravico, ki povrača vsakemu po njegovih delih, pred katero nič ni tako skrito, da bi ne bilo enkrat očitno. Onim pa, ki ste jih zavedli in zapeljali,

Izkaznica »osebnega maščevanja« v sovjetski vojski

Sovjetska zveza živi od najrazličnejših tekmovalj. Tako imenovana »socialistična tekmovalja« spadajo k metodi, ki naj iz prebivalstva iztisne zadnje moči in jih vpreže v službo režima. »Socialistična tekmovalja« imajo torej isti namen kot Stahanovov sistem, udarne brigade in podobno. Razlika je le v tem, da državljani postane etahanovec ali udarnik na lastno željo, »socialističnih tekmovalj« pa se mora udeležiti pripadnik katerega kolektiva, če hoče ali ne. Tu na primer tekmovalja dva tovarni ali dve delavnici, katera od obeh bo pokazala večjo zmogljivost. Nihče ne jemlje v poštev volje posameznega delavca, ker je le kolektiv tisti, od katerega se nekaj zahteva. Sovjetska vojna in oboroževalna industrija je med to vojno že zelo zvišala delovne metode. Nič nenavadnega ni danes, če se od delavstva zahteva, naj dnevno dela 15 do 20 ur. V premožovniku Kunecku, kjer je zaposlenih mnogo žensk, veljajo isti predpisi kot drugje. Vsako podjetje skuša nadkričiti drugo, da bi doseglo določeno mu normo.

Tudi v sovjetski armadi je tekmovalje zelo znan pojav, ki so ga že davno uvedli. Bataljoni, regimenti in še večji deli armade se medsebojno izjavljajo na dvoboju, če je treba pokazati znanje v streljanju, smučanju ali v taktičnih vajah. Kakor ni gospodarstvo v vojnem času sistema tekmovalj samo obdržalo, ampak ga je celo stopnjevalo, da bi zvišalo svojo zmogljivost, tako tudi vodstvo rdeče armade ni hotelo opustiti uporabe te metode. Sedaj ne potrebujejo več tekmovalj v športne namene, ampak jih hočejo izkoristiti tako, da bo moglo vodstvo nadzorovati in stopnjevati vojne zmogljivosti poedinov in skupin. Politična uprava rdeče vojske smatra, da bo sistem tekmovalja dal mnogo vzpodbude vojaku, ki za vojno ne kaže pravega veselja.

»Stopnjuje sovraštvo do nemških fašistov!« Vsak posamezni sovjetski državljani se mora osebno maščevati nad njimi! S takšno metodo se v človeku vzbujajo najnižji instinkti; rdeče poveljstvo vtepa vsem državljanom v glavo, da je osebno maščevanje nad sovražnikom dolžnost in da je zato prav vsak dolžan, osebno se udeležiti vojne. V ta namen je rdeče vodstvo priporočevalo pripravljenim ljudem o izmišljeni krivotolini in neusmiljenosti nemških vojakov in o suženjskem življenju prebivalcev v krajih, ki jih imajo Nemci v oblasti. To je motiv, ki naj stopnjuje vojno navdušenje v vojakih. Rdečemu vojaku se dopoveduje, da njegovi družinski člani gotovo niso več živi in da se mora zaradi tega osebno maščevati nad sovražnikom.

Da bi v vojakih, ki za vojno niso navdušeni, vžgali čim več vojnega ognja, so se voditelji rdeče armade sedaj poslužili takšnega sredstva, ki ga vojna zgodovina doslej še ni poznala. Sovjetskim vojakom razlagajo, da pred seboj nimajo poštenih nasprotnikov, ampak divje zverine, ki jih kot take treba pobiti. To, kar se je vsakemu človeku v Evropi zdelo nemogoče, je sedaj pri sovjetih postalo rodoljubno dejanje. Boljševiki ne poznajo poštenega sovražnika; on vidi v sovražniku samo divjo žival, ki jo je treba pobiti.

V zadnjih tednih je nemška vojska dobila do-

nal velja po Kristusovem zgledu beseda: Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!

O, bratje in sestre, Slovenci katoliški, naj ne bo nikogar med nami, ki bi ne spoznal ob tem grobu, kje je njegovo mesto v teh usodnih dneh. Samo pri Kristusu, ki ga oznanja Cerkev. On je pot, resnica in življenje; izven njega je znota, laž in smrt.

S Kristusom bomo zgradili nov red, z njegovim blagoslovom bomo to našo zemljo prenovili in osrečili. Po njem bo zavladoval nad nami nova ljubezen, nova bratska vzajemnost, nov medsebojni mir. Brez Kristusa pa bomo s samoto bedno brobadli.

In vi, ki ste v zmoti, ki hodite zapeljani po krivih potih nasilja in krvi, o, če bi vam od tega groba mogel zaklicati ven: Spremenite svoje miselnost, vrnite se h Kristusu — oprite iz teme v luč, iz laži v resnico, iz sovraštva k ljubezni. Poslušajte klic pokojnega Ivana: Skrajni čas je, povrniti se h Kristusu in Cerki...

Ivan in Franca, naša mučenika: naj v miru počivata Vajini izmučeni telesni ostanke v blagoslovljeni domači zemlji, sredi rodnega polja, v senci Kristusovega križa: Vajini duši pa naj uživata Boga. Častiliv nam bo vedno — iz roda v rod — Vajin grob.

Ivan in Franca! Prosita za nas pri Bogu, da dočakamo lepših dni, za katere sta Vidva s tisoči drugih izkrcavala. Prosita za našo mladino, da ne bo šla za zvodniki v pogubo, marveč za Kristusom v življenje. Prosita za naš narod, da najde po Kristusu svoj mir in svoje duhovno vstajenje. — Večna slava Vajinemu spominu!

Izklesanemu in v arce segajočemu govoru župnika g. Košmerlja so sledile še poslovljne besede zastopnika delavske KA, pokojnikovih prijateljev in sošola učiteljica. Moški zbor je zapel še »Vigred se povrne«, nakar je bil pogreb obeh žrtev končan.

kaz o vrhuncu boljševiške nečlovečnosti. Vojaki sovjetske armade na fronti so prejeli izkaznice iz belega papirja, kamor morajo zapisati vsakega pobitega sovražnika. V dokaz, da je število »lovskega plenca« resnično, se podpisuje vojakov poveljnik. Sedaj torej ni več vojne, ampak le lov na ljudi in pobijanje iz maščevanja. Tako je rdeča armada sankcionirala najgroš nečlovečnost in jo uvrstila med svoje vojne metode. Sprva se je zdelo neverjetno, da bi se mogla vojni odvzeti zadnja človečnost, toda to je moskovski radio dne 10. decembra 1942 javno priznal. V svojih oddajah je povedal, da sovjetski vojski vodijo natančno knjigovodstvo o pobitih vojakih.

Nemški vojaki so pri ujetnikih že našli takšne izkaznice osebnega maščevanja z vpisi in podpisi. Ta dokaz, kako globoko je padla rdeča vojska, popolnoma zadostja. V bistvu vzeto, je to zadnji poskus političnega vodstva rdeče armade vlti poguma in navdušenja utrjeni in krvaveči množici rdečih vojakov.

»Izkaznica osebnega maščevanja« je iz prepognjenega lista belega papirja.

Na str. 1. piše: Smrt nemškim okupatorjem! — Izkaznica osebnega maščevanja N. N. — l. 1942.

Str. 2. in 3. imata štiri kolone: datum — število uničenih sovražnikov — s kakšnim orožjem — komisarjev podpis.

Znamenit partizanski terenski komisar prijet

Dev. M. v Polju, 27. marca.

Rdeči funkcionarji OF kaj radi prihajajo po svojem trupalnem delu za »osvoboditev« slovenskega naroda domov na kratek oddih. V prvih, zlatih časih partizanstva so brez dvoma te ugodnosti uživali v polni meri. Ko pa je raznim partizanskim republikam na Slovenskem odklenalo, so se tudi ti gospodje znašli v zelo neljubem položaju. Na taka počitniška potovanja si upajo samo še ponoči in še to vedno v velikem strahu, kdaj jih bo opazilo budno oko legionarja.

In ravno na takem kratkem oddihu doma se je terenskemu komisarju za Dobrunje in okolico Rudolfu Muzgi zgodila velika nesreča. V ponedeljek, 22. t. m., si je patrolja dobrunjskih fantov malo natančneje ogledala neki kozolec v Sadinji vasi. V svoje veliko začudenje so našli na njem skrbno prikrito ležišče, kjer je sladko spal že dobro znani terenski komisar. Komandantu je bilo sicer sila nerodno moliti gospoda pri počitku, ali dolžnost je dolžnost in krepke »V imenu zakona ste aretirani!« je visoko osebost tako nenadno zadela, da je kar poskočila iz spanja. Muzga je preplašeno bulbil v okrog stoječe fante, ki niso bili prav nič podobni njegovim »tovarišem«. Spoznal je, da ga je usoda vrgla v naročje legionarjev. Ker ni imel pri sebi nobenega orožja, mu ni preostalo drugega, kot da se je pokorno predal.

Rudolf Muzga se je rodil leta 1919. v Sadinji vasi in je že dobro znana oseba. Mnogokrat so ga že iskali, nekajkrat ga je celo že zagrabila roka pravice, kateri pa se je znal prebrisati Rudolf spretno izmuzniti. Sedaj ga je doletela usoda in njegovi grehu prihajajo na dan. Kot terenski komisar za Dobrunje, Podlipoglav, Sadinjo vas in druge okoliške vasi je dajal partizanski centrali podatke oseb, ki jih je treba likvidirati. Odgovoren je torej za vse žrtve, ki so jih partizani poklali iz tistih krajev. Tudi umor Jožeta Cankarja gre na njegov račun. On je zbiral vse potrebne informacije in jih oddajal naprej, pri njem se je zbirala in razdeljevala pošta iz hribov in v hribe. Sam je priznal, da je spravil nad 200 partizanskih novicev

12 letni otrok umorjen od partizanov

Partizani še niso imeli dovolj krvi, ki so jo prelili nad nesrečno Mavsarjevo družino; dne 23. t. m. so izrabili odsotnost vaše straže, ki je iz St. Ruperta odšla v Mirno; Prav tedaj je šel iz vasi tudi dobrih 11 let stari sin pokojnega župana Mavsarja Vilko. Sam je ostal na zapuščenem domu, ki ga opravljajo sorodniki. Kolikor je pač mogel, je pomagal pri delih.

Prišedi iz vasi je pri kapelici zagledal partizansko stražo. Hotel je takoj zaviti nazaj v vas, a partizan Tominec ga je dohitel in zgrabil. Kmalu nato je bilo slišati strel, ki je padel za kapelico: partizan je ustrelil nedolžnega otroka v glavo.

Nič niso pomagale milosti proseče oči otrokove, nič solze in prošnje, partizan, zvest svojemu geslu: pobijaj in kolji, je svoje »osvobodilno« poslanstvo z železno doslednostjo izpolnil. Tako dejanja pač ne peljejo naroda v svobodo, ki jo njeni glasniki tako oznanjajo.

Socialni modernizem

Pij XI. je v svoji veliki okrožnici o obnovi socialnega reda spregovoril tudi o »moralnem, pravem in socialnem« modernizmu, ki mu nekateri podlegajo na polju moralnega, pravega in socialnega nauka. Navajeni smo slišati le o dogmatičnem modernizmu. Je pa poleg tega še nek drug modernizem, zlasti na socialnem področju. Kakor je namreč dogmatični modernizem mrzil katoliške dogme, češ da jih je treba na nov način umeti, ne »tradicionalno«, »racionalno« in »statično«, temveč »moderno«, »sustveno« in »dinamično« ter je zato util tak razvoj ali takšno evolucijo dogem, da se smisel dogme spremeni iz afirmacije v negacijo in narobe in postane tako neresnično, kar je bilo resnično, in resnično, kar je bilo neresnično, — tako nekateri sovražijo tudi razne druge nauke Cerkev ter jih skušajo prav v modernističnem duhu umeti.

Tak modernizem sicer ne zanika izrečno kakih katoliških resnic, a na modernistični način pretvarja ali pa ignorira kak moralen, praven ali socialen nauk Cerkev. Brez dvoma je zato n. pr. socialni modernizem v naših razmerah nevarnejši od dogmatičnega modernizma, ker se zna bolj skrivati, se pretvarjati in se izgovarjati, češ, saj nismo proti dogmam.

Na socialnem področju je ta modernizem prišel tudi v naših razmerah že pred leti do svojega izraza. Osrednja točka vseh težav je vedno bilo razmerje do komunizma in do njegovega nauka. Tu se je modernizem zlasti razbohotil. Čeprav je imela katoliška Cerkev do podrobnosti zgrajen socialni nauk, ki so si ga nekateri narodi že privzeli, je pa hodil socialni modernizem h komunizmu po te ali ono točko njegovega programa in ga postavljati proti katoliškemu socialnemu nauku. Drugje je socialni modernizem kar v celoti prezrl katoliški socialni nauk ter util, da je treba privzeti Marxovo socialno doktrino, ki da je edina sposobna, da obnovi družbo na zdravih temeljih. Posledično temu se pripadniki tega socialnega modernizma zagovarjali zvezo, sodelovanje s komunizmom, ker so le v njem videli poročilo socialne obnove.

Ce govorimo o socialnem modernizmu, ne mislimo, da je to osamljen pojav. Socialni modernizem je le najvidnejši izraz bolj temeljne, splošne, modernistične miselnosti, ki pride do izraza enkrat na tem, enkrat na onem področju, kakor časovne in krajevne okoliščine paht zatevajo. Zato je danes, ko se bje borba na življenje in smrt med komunističnim socialnim sistemom ter njegovim poimovanjem človeka in med krščanskim zamisljivim družbe, najbolj v ospredju prav te vrste modernizem. Kakor drugod, velja pa tudi tu, da je modernizem, bodisi te ali one vrste, znota vseh zmot.

Težko je zanikati, da so se tudi nekateri maloštevilni slovenski katoličani predali tej zmoti, kar je prišlo in še prihaja do izraza v razmerju do komunizma in njegove »osvobodilne fronte«. Zmota je sicer stara, le okoliščine so nove. Novo je tudi to, da se ti socialni modernisti podobno kakor pristasi komunizma v OF skušajo odeti v plašč narodnosti in tako z novo taktiko dospeti tja, kamor se jim ni posrečilo priti z odkritim dogmatičnim modernizmom.

Na str. 4. piše:

Tovariši rdeče armade in politdelavci! V vojni z nemškimi okupatorji se odloča usoda naše domovine. Brez usmiljenja uničite strašno fašistično zver! Z vami je ves sovjetski narod, njegova pomoč in podpora!

Pod zastavo Lenina in Stalina — naprej na zapad, sovjetski vojaki!

Tako krvoločne »izkaznice« vojna zgodovina doslej še ni poznala.

Ljubljanska Drama: R. Bracco »Prava ljubezen«

(Premiera 24. marca 1943.)

Bracco je eden izmed mnogih dramatikov, ki se je lotil med drugim tudi problema ljubezni. Prav za prav to zanj ni problem ni. Opazuje in opisuje vsakdanjega človeka Huga, ki ga sreča sredi njegove avantur, a mu nenadoma zagori srce, ko vidi lepo, mlado vdovo Heleno. Na najrazličnejše načine, izvirne in vsakdanje, duhovite v toliko, kolikor more biti duhoviti človek, ki ni prebral niti enega Dantejevega verza, pa se izdaja za profesorja italijanske literature itd., skuša osvojiti vdovino srce. Dejanje teče kolikor toliko zabavno. Gospo Heleno le spravi iz prvotnega, zelo samozvestnega ravnotežja. Sedeta v avtomobil, ko pa se jima motor »po naročilu pokvari, prebijeta noč v hotelu, daleč na deželi.

Zdaj spravi pisatelj žensko v napad: pripravljena je še dalje potovati s kavalirjem, če obljubi, da se bo poročil z njo. In res imamo v tretjem dejanju pred seboj že zakonsko dvojico. Zgodba postane še enkrat zanimiva. Helena se zmišlja povest o ljubeznih, ki naj bi jih imela. Mladi moški postane ljubezumen in se že hoče ločiti. Toda žena ga spet prepriča, da je njena preteklost lepa in da je celo s svojim prvim možem, ki se je v boleznih že po nekaj mesecih skupnega življenja ustrelil, živela kot sestra. Hugo je spet potolažen in srečen; zdaj šele zaživi prava ljubezen med njima.

Taka je za Bracca prava ljubezen. Ne prepriča sicer, vendar je izboren igralec z besedami, z dovpti in tudi z aforizmi. Marsikaj je z romantično odeto, dejanje je skromno in osebe ne povsem dosledno zgrajene. A dramatik gre mimo teh stvari. Ne gre mu za napeto dramo, ne za izbrane situa-

cijske položaje — sam imenuje to delo »dialog v treh dejanjih«. In to tudi je. Dober dialog, dialog, ki nas zanima in se mu tu pa tam tudi nasmejemo.

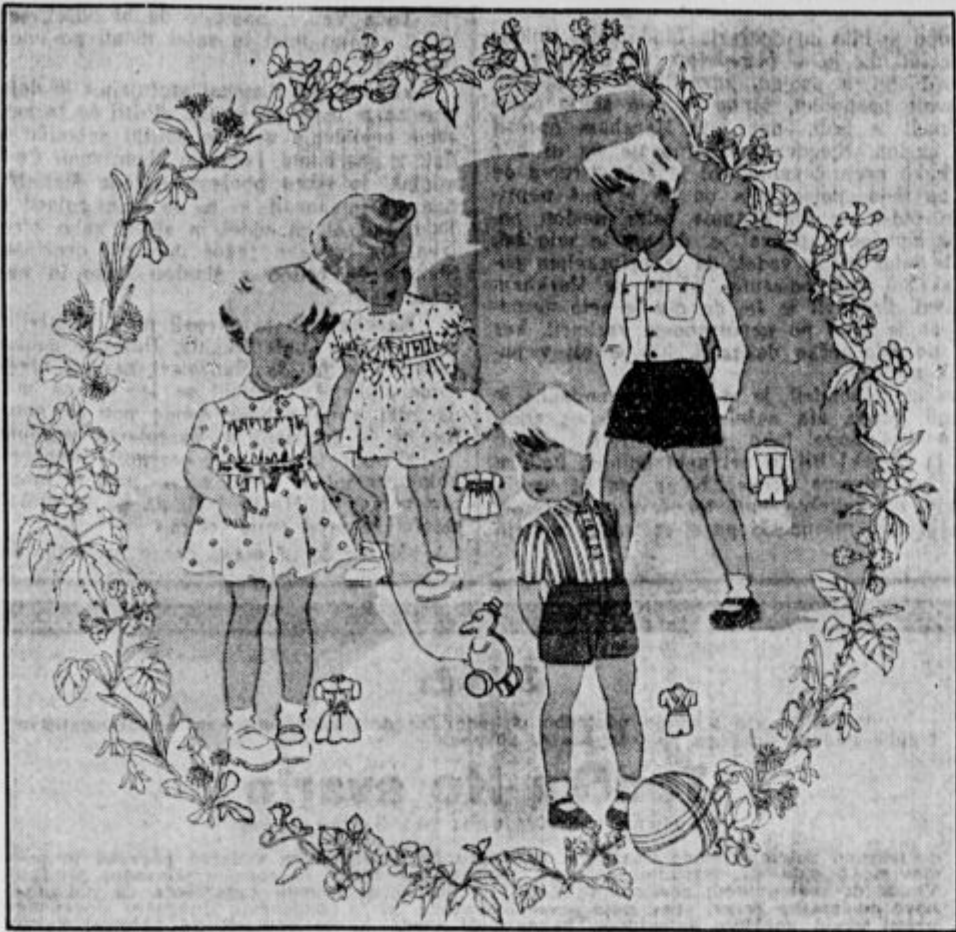
Seveda leži ves uspeh in neuspeh tega dialoga na dveh glavnih igralcih, na Hugu in Heleni. Naša dva igralca, g. Jan in ga. V. Juvanova, sta to težko nalogo odlično rešila. Hugo, ki bi bil lahko marsikje dolgočasen, je bil v Janovi interpretaciji veselo zanimiv in izviren. Izvirna je pustolovščina tega mladega snubca, ki v svojem dvorjenju najde zmerom nove načine, ki se proti koncu umiri v zakonskega druga, pa naenkrat spet vzplamti v njem ljubosumje, a se spet približa svoji sreči. Vse te preobrate je g. Jan naravno in prepričljivo podal. Prav tako se je ga. Juvanova povsod v svoji igri ujemala s svojim možem in je bila posebno v drugem dejanju njena igra zelo prepričljiva. Tako sta oba igralca izrabila vse možnosti, ki so jima bile dane, in eta v igri, ki se je dopolnjevala in izpopolnjevala druga z drugo, težko in naporno nalogo popolnoma rešila.

Tej dvojici se za trenutek približa natakarg. Verdonika, sofer g. Kosiča in krčmarica go. Kraljeve. Tudi ti igralci so svoje vloge zelo posrečeno rešili in so k uspehu predstave prinesli svoj delež. Posebno je izvirna krčmarica. Čeprav je to majhna vloga, je vendar ga. Kraljeva s svojim velikim igralskim darom ustvarila podobo, ki ne samo da popolnoma prepriča, ampak tudi dalj časa v spominu igralca živi.

Delo je režiral g. J. Kovič, okusno sceno pa je oskrbel g. Valo Bratina.

• Ljubljana, Stevanova ulica 1.

Pomlad je tu!

Na sliki vidiš dve obleki za deklice in dve za dečke. Na levi spodaj je lično prepasano oblečilo, ki bo vsem deklicam lepo pristajalo. Potrebujš 120 cm blaga, ki je široko 90 cm in 120 centimetrov traku za pas. Zgoraj je druga dekliška obleka, ki ima z nabranki lepo okrašena rokavčka in pas. Oblečilo je za 1—3 letne deklice. Potrebujš 110 cm blaga, v širini 90 cm in 250 cm traku. — Na desni spodaj so hlačke

In bluza za 1—3 letnega fantka. Kupiš za blužo 90 cm blaga v širini 70 cm, za hlačke pa 40 cm blaga, ki je široko 140 cm, dalje 20 cm podloge za žep, ki je široka 70 cm. Zgoraj je deška obleka za 3—5 letne fantke iz volnenega blaga in sicer 210 cm v dolžini in 80 cm v širini, in 25 cm žepne podloge, ki je široka 70 cm. Če imaš doma kako primerno staro blago ali obleko starejših, lahko sama prenarediš in sešiješ.

Nova Zelandija — dežela, ki je najbolj podobna Evropi

Če Nova Zelandija ne bi bila tako strašno od rok in če zdaj tudi ostali ne bi strašila bojna vihra, bi brez dvoma postala obljubljena dežela vseh turistov. Pa že prej ni bilo direktnih zvez z Evropo. Vožnje z ladjami so se končavale v Sidneyu v Avstraliji, kjer si moral prestopiti in se podati v zahrbtno, zmeraj razburkano Tasu-ransko morje, kjer so vsi železici povzročali prekucije. Pet dni je trajala to vožnja z ladjo. Bolj prijetna, a zato tem daljša je bila pot čez Ameriko.

Novozelancej visijo z glavo navzdol, če stojimo mi zgoraj na naši dobri materi zemlji. Torej so to naši antipodi, a to le v zemljepisnem pomenu. Sicer je pa ni izven evropske dežele, ki bi bila Evropi tako slična, kot je Nova Zelandija. Nova Zelandija je namreč majhna in domača, ljudje so prijazni in skromni, dežela sama je pa tako lepa kot sanje, ki jih včasih imamo, pa se nikoli ne uresničujejo.

Prirodne lepote

Na teh oblagodarjenih otokih je združeno glede prirodnih lepote vse, kar si človek le more misliti in želeči. Tu imaš visoko gorovje, ki so mu vrhovi pokriti z večnim snegom, imaš mogočne ledenike, kakršne si le more izmisliti človek v domišljiji. Pa vidiš tudi gričke in ljubke doline, nešteto slapov, hrumeče hudournike in gorske potoke, jezera, ki so kot zeleni smaragdi vloženi med skale, temne, valujoče gozdove samih cedrov in palm, smrek in evkaliptovih dreves in grmičja, ki mu nihče ne ve imena; pa gole, burjaste planote, ki iz njih štrlijo zobate čerl. Dalje imaš tu rodovitne paradize in vrtove, s cvetjem posejane travnike, njive, vroe, zdravilne vroe, ognjenike, ki je videti dim na njih ko valujoče zastave; potoke, ki so polni postvri in prekrasno morsko obalo, kjer pljuskajo mogočni valovi najbolj mogočnega oceana. Zda se ti dozdeva, da si v Alpah, zdaj, da si na Škotskem, nato spet, ko da bi bil na Dolenjskem in nato ko v Italiji, pa spet ko na Norveškem.

Mesta in prebivalci

Mesta se prav nič ne potrjujejo, da bi posnemala Ameriko, ampak so takšna kot v Angliji. Ljudje imajo še drugega časa na pretek, ko da bi mislili samo na dolgočasni zaslužek denarja.

Požar v mravljišču

Splošno so žuželke živili, ki živijo po navadah, ki jih podedujejo iz roda v rod. Če bi kaj preudarjale, bi jih to pri delu motilo. Zatorej je organ za mišljenje pri njih izločen, in čeprav jim odstranimo možgane, delujejo dalje tako, kot bi jih še imele. Le če se njih življenjski pogoji spremenijo, začno možgani delovati, in sicer —

po našem pojmovanju — dosežejo vprav čudovite stvari.

Glede na to je francoska prirodoslovka Margareta Combes doživela jako zanimive pojave. Je proučevala življenje mravelj. V bližini Fontainebleauja, kjer je bilo zmeraj mnogo spreha-

jaleev, je dognala, da so se ondote mravlje v mravljiščih navadile pogasiti požare, ki so nastali v mravljiščih, ko so sprehajali metali ogoreke cigaret nanje. To dejstvo je odkrila nekoč prav slučajno. Njen pomočnik, ki naj bi bil nabiral rdeče mravlje, formica rufa, je mimogrede zagnal tleči cigaretini ogorek v mravljišče. Jako se je začudil, videč, kako je ogorek kar naglo ugasnil. Asistent je poklical Combesovo, ponovil je poskus, in izurno oko prirodoslovke je opazilo, da so bile zares mravlje tiste, ki so tleči ogorenj pogasile. Ta pojav je bil tako poseben, da je Combesova napravila celo vrsto poskusov, da je mogla proučevati »gasilstvo« mravelj. Izkazalo se je, da so mravlje zadušile ogenj z brizgi mravljične kisline, ki jo mravlje izbrizgavajo iz posebne žleze kot obrambni strup. Polagoma je dala mravljam bolj težavne naloge. Ko se je stemnilo, je postavila Combesova gorečo voščeno svečo sredi mravljišča. Mravlje so se zgrozile in razburile, tekale so sem in tja, ne vedoč, kaj bi počele. A kmalu se jim je pozornost osredotočila na svetli plamen sveče.

Zbrala se je gasilska četa in se je pripravila za napad. Medtem ko je bila večina bolj v dalji, se je nekaj sprednjih gasilcev približalo sveči in je namerilo svoje brizge mravljične kisline v plamen, ki je začel koj prasketati in brleti. Pri neposrednem gašenju je bilo zaposlenih 25 gasilcev, in čim bolj se je plamen manjšal, tem ožji je postal krog gasilcev okoli sveče. Potem je ena mravelj stekla naprej in kar cela zaloga snovi za gašenje je zadela plamen. Druge mravlje so koj posnele ta zgled in čez manj ko minuto časa so začele pospravljati pogorišče. Treba je bilo pogasiti nekaj tlečih bilk, odgriznile so tleči stenj in ga razcefrale, tako da je tudi ta ugasnil. Kmalu ni bilo nikjer nobene iskrice več in hrabri gasilec so odšli k počitku.

Poskusi z gorečimi svečami so se nadaljevali, in mravlje so se kmalu izkazale, kako so

Če bi tista kitajska princesa...

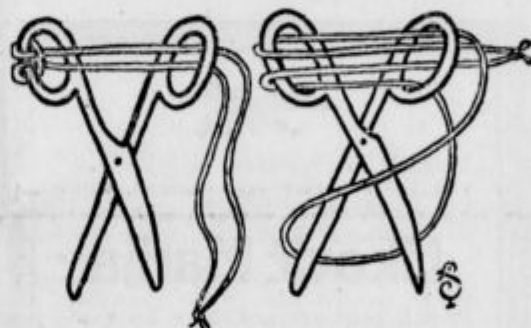
leta 419 po Kr. ne bila šla za svojim soprogom v Khotan v vzhodnem Turkestanu, ne bi bila nikoli prišla jajčeca sviloprejk, ki jih je imela princesa v cvetju svojega okrasja na glavi, v tujino. V državi sredine je bil namreč vsakdo usmrčen, kdor bi se bil upal izvažati sviloprejke. Šele ko je postala svila preko Koreje znana tudi sosednjim Japoncem, je polagoma prodrla v svet novica, da svila ni rastlinski proizvod. Vendarle se je Kitajski posrečilo, da je ohranila svojo skrivnost o svili 3000 let dolgo. In če bi ne bila ona iznajdljiva princesa v 5. stoletju dala jajčec sviloprejk v svoj naglavni okras in bi jih čez nekaj stoletij nato ne bili dali zaupniki cesarja Justinijana v votle trstikove palice in prinesli v Bizanc — kdo ve, koliko časa bi Evropa ne poznala teh naravnih nití! Res je, da so imena kot sericus, sericos (svilen, svilnato lesketajoče se) poznali že davni Latinci in Grki, vendar je morala svila prej prehoditi svojo pot čez Bizanc, Grčijo in Italijo, preden se je udomačila v Evropi. Ko je kralj Roger I. l. 1146 prinesel z nekega vojnega pohoda sviloprejk v Palermo, se je v Italiji razširila reja sviloprejk. Čeprav je, na primer bližnja Francija spoznala svilo že v križarskih vojnah, se je svilarstvo ondi mnogo pozneje razvilo, in šele pod vladjo Ludovika XI. l. 1466 je bilo ustanovljeno v Lyonu svilarstvo. V Nemčiji so proizvajali največ svile ob času vladanja Friderika Velikega. Tedaj so na leto izvozili (l. 1786) do 14.000 funtov svile. (Ali veste, da napravimo iz 7—9 kg kokonov le 1 kg surove svile?)

Splošno je znano, kako so pri svilarstvu murve važnega pomena, saj se sviloprejke preživljajo le z murvinim listjem. Najboljše so bele murve, ki so bržkone doma iz Indije in Kitajske. Bela murva je hkrati s črno murvo stara kulturna rastlina, ki je bila znana že Grkom in Rimljanom. Črna murva je prišla prej v Evropo ko bela. V srednjem veku so se zlasti zanimali za zdravstvene lastnosti te rastline, čeprav so vedeli, da je listje prijetna jed in hrana gosenic od svile.

Mačke, ki imajo plačo

Nedavno so v neki državi razglasili, da naj prejemajo mačke, ki na ladjah uničujejo podgane in miši, posebno plačo. Prejemajo pa v našem denarju po 30 lir na dan. Za ta denar morajo te mačke dobiti hrano. — Na tej podlagi je angleška mornarica in kopenska vojska nastavila mačke, a tudi na pošti so mačke uslužbene, kjer varujejo vse vreče s priči bridkih zob podgan in miši. — V francoski mornarici so pa nastavljeni le take mačke, ki so prej opravile tozadovni izpit, to se pravi, da so jih preiskusili, kako znajo loviti podgane in miši. Če so dobro opravile ta izpit, so jih potem vzeli v službo in jih tudi plačevali.

Kdo zna biti potrpežljiv

Tole je igra za potrpljenje. Vzameš škarje in vlineš vanje 1 m dolgo vrvico, kakor vidiš na levi sliki. Oba konca zvežeš skupaj. Kdo zna škarje spet osvoboditi?

Na drugi sliki — na desni — je rešitev tega vprašanja. Potegneš zanko skozi drugo uho škarij in jo potisneš spodaj čez obe rezili. In škarje so že prostel!

Najlepši kraj v deželi Mavrijev je Rotorua. Ondi se svet šele nareja. Že od pradžnih časov se kuha vroča močvara v luknjah vrelcev, ondi brizgajo na dan studenci in gejziri. V kakem čistem potočku si naloviš postvri, ki si jih koj zraven lahko skuhaš v takem vrelcu. V puhteh skalnatih duplinah razgraja temnorjava vaška mladina, a če postane pozimi premrzlo, pa se za več ur usedeš v toplo vodo, ki vre kar zastoj iz skalnatih razpok na dan. Gospodinj nimajo pojma o kaki kurjavi. Svoj lonček s čajem ali kotliček z juho postavijo kar v vrelcu in kmalu je večerja skuhana. Vsa dolina puhti ko čarovniška kuhinja in če se ji približaš, ti zasmrdi po žveplu. Mavriji, ki ondi živijo, so prijazni, omikani ljudje, ki izvrstno govorijo angleščino in so s tujci povsem domači. Res, če bi ne bilo tako od rok, bi človek najrajši živel na Novi Zelandiji...

Spisal Karel Jaromir Erben.

DRUGA PA NATO: »JAZ PA, DA JIH PREMAGA IN SE DOLGO ŽIVI.«

TRETJA PA REČE: »JAZ MU DAJEM ZA ZENO HČERKO, KI SE JE DANES RODILA KRALJU, KATERI LEZI TU MED NAMI V SENU!«
NATO UGASNEJO ZENICE SVEČE IN VSE JE ZOPET TIHO. BILE SO SOJENICE.

Črkovnica

a-a-a-a-a-a-a-a-a-a-b-c-c-e-e-i-i-i-j
-k-k-l-l-m-n-o-o-r-r-r-r-s-l-u
Bi
. bi
. bi
. bi
. bi
Iz 30 črk poleg danih dveh sestavi 6 besed, ki pomenijo (v drugačnem redu) naslednje:
Azijski polotok; mesto v sev. Afriki; indijansko plemo v Sred. in južni Ameriki; starodavno mesto v Prednji Aziji; velika množica; višji angeli (hebr.).

Rešitev črkovnice z dne 18. marca: Baleari, Zbašnik, Elbasan, Alabama, Kaliban, gniloba.

Otroci med seboi

»Ali si ti fantek ali punčka?«
»Jaz sem Lizika.«
»Kaj pa je tvoj očka?«
»Očka je uradnik, mama je pa na magistratu.«
»Kako ti je pa ime?«
»Tišek Pepček.«
»Ali si ti Tišek ali Pepček?«
»Jaz sem oboje.«
»Torej si dvojček?«
»Ne vem, a od včera imam doma dojenčka.«
»Kje ste ga pa dobili?«
»Očka je kupil otroški voziček in tam je bil dojenček.«
»Ali se zna igrati?«
»Nič.«
»Zakaj ga pa imate?«
»Očka pravi, če bom priden in mu ne bom nič vtikal v usta, da bo postal kmalu pravi otrok.«
»Kaj pa je tvoj očka?«
»Očka je zdravnik.«
»Ali si že videl, kako to dela?«
»Že, Očka ima sobo, kjer je polno škarij in nožev in izreže bolnikom bolezen iz telesa.«
»Moj očka ima pa velike, velike škarje in milijon časopisov in izrezava tiskane stvari in jih lepi spet skupaj. A ko pride mama domov, je zmeraj prepri. Ali imate tudi pri vas prepri?«
»Tudi. A od včera, odkar imam dojenčka, ni več prepri. Zmeraj je treba zibati, umivati in gledati. Časih se jokam, ker mene nihče ne gleda in ne umije. — Pojdi, se bova igrala konjčke!«

Do smrti so se nasmejali

V 18. stoletju je izšla neka zdravniška knjiga o slavnih možeh, ki so se baie tako smejali, da so od smeha umrli.

S. S. VAN DINE:

29

Umorjeni Kanarček

»Pusti vse to!« ga je nestrpno zavrnil Markham. »Povej mi rajši zdaj, ko ni več Heatha, kaj si nameraval doseči s svojim razgovorom s Skeelom? Kaj je pomenilo tvoje vpraševanje o temi, o omari, o rokah, ki davijo, o gledanju skozi kijučavnic?«

»Nikakor nisem mislil, da bi moje govorjenje bilo tako skrivnostno!« je odvrnil Vance. »Naš Tony je bil brež dvoma usodni večer nekaj časa zaprt v omari. Hotel sem le na svoj način ugotoviti, kdaj je bil skrit tamkaj.«

»Ti je uspelo?«

»Ne popolnoma.« Pri teh besedah je žalostno zmajal z glavo. »Vidiš, Markham, imam neko teorijo, ki pa je tako nedoločena in medla, skoraj bi rekel, nerazumljiva. Tudi če bi bila potrjena, nam ne more mnogo koristiti, ker bi vso zadevo še bolj zapletla, kakor je že... Skoraj mi je žal, da sem govoril s tem gizdalinom. Vse misli mi je zmedel.«

»Iz vsega sklepam, da domnevaš, da je Skeel prisostvoval zločinu. Ali ni to tvoja teorija?«

»Na vsak način, vsaj deloma.«

»Zares me preseneča, dragi Vance!« se je glasno zasmejal Markham. »Po tvojem mnenju je torej Skeel nedolžen in vendar molči o tem, kar mu je znano. Sestavi si je celo zgodbo, za katero se skriva in ne izda se niti, ko je aretiran. To nikakor ne drži!«

»Vem,« je vzdihnil Vance. »Kljub vsemu pa mi ta misel ne gre iz glave.«

»Ali ne vidiš, da bi po tvoji teoriji morala biti v plesalnikem stanovanju skrita dva moška, ko se je s Spotswoodem vrnila iz gledališča, dva moška, ki drug za drugega nista vedela, namreč Skeel in dozdnevni morilec!«

»Brez dvoma vidim to. In prav zaradi tega si mi zdi, da blaznini...«

»Poleg tega pa bi ta dva mogla priti v različnem času in se skriti na dveh različnih mestih... Toda kako neki sta prišla v stanovanje? Kako sta odšla? Kdo izmed obeh je napadel plesalko, da je zakričala ko je Spotswood odšel? Kaj je medtem delal drugi? Če je Skeel bil le gledalec, kako razlagaš potem dejstvo mojstrsko odprte skrinjice in to, da so pri Skeelu našli plesalkin prstan?«

»Dovolj, dovolj! Nikar me tako ne muči!« je prosil Vance. »Vem, da sem blazen. Vedno so me preganjale nemogoče misli; a tako nespametna ni bila še nobena.«

»Vaj v tem se strinja, dragi prijatelj!« se je nasmejal Markham.

V tem trenutku je vstopil Swacker s pismom v roki in ga izročil načelniku.

»Nujno! Prinesel ga je nekdo osebno,« je izjavil.

Pismo je bilo od doktorja Lindquista. Doktor je sporočal, da je v ponedeljek od enajstih do dvanajstih bil v svojem zdravilišču ob postelji neke svoje pacientke, ki se je zelo slabo počutila. Prosil je tudi, naj mu Markham oprosti njegov nastop. Njegovo opravičevanje pa ni bilo bogve kako prepričljivo. Bil je zelo utrujen od dnevnega dela, poleg tega pa ga je naš nepričakovano obisk v Markhamov oster nastop popolnoma zmedel. Zatrjeval je, da mu je zelo žal, da se je tako čudno vedel, da je pripravljen podati kakršno koli pojasnilo, ki bi ga Markham potreboval. Pristavil je še, da mu je zelo nerodno, da se je tako po nepotrebnem razburil, ker bi mu ne bilo težko dokazati, kje je bil v ponedeljek zvečer.

»Ko se je pomiril, je vso stvar premislil,« je pripomnil Vance, »in našel je tako dober alibi, da ga ne boš mogel tako lahko podreti... Kako zvit je ta človek! Bil je pri neki bolnici. Bolnica je bila brez dvoma preveč bolna, da bi mogla odgovoriti na kakršno koli tozadevno vprašanje. Zadeva je zanj rešena. Ti pa si se znašel v slepi ulici.«

»Saj me tudi ne brigajo!« je dejal Markham in odložil pismo. »Ta osel bi ne mogel priti v stanovanje Marjete Odell, ne da bi ga kdo videl... Zdaj pa, če mi dovoliš, bom skušal zasluziti svojo mesečno plačo.«

Toda Vance, namesto da bi odšel, se je približal pisalni mizi in začel listati po telefonskem imeniku.

»Dovolj, da ti nekaj svetujem,« je dejal, medtem ko je listal po knjigi. »Pusti še za nekaj časa svoje vsakdanje delo in skušaj nekoliko pokramljati z gospodom Louisom Mannixom. Če se spominjaš, je edini oboževalec lepe Marjete, ki so nam ga imenovali, ki pa se še ni zglasil pri tebi. Tako rad bi ga videl in slišal kako njegovo izjavo. On bi tako rekoč dopolnil družinski krog. Stanuje še vedno v Maiden Lane in ne bo ga težko najti.«

Markham se je okrenil proti prijatelju, ko je zaslišal ime Louis Mannix. Hotel je ugovarjati, a spomnil se je, da Vancejevi nasveti nikdar niso samo slučajni. Zamislil se je. Ko pa je spoznal da zdaj nima nobene druge poti za poizvedovanje, se je sprijaznil v Vancejevem predlogu.

»Prav,« je dejal in pozvonil Swackerju. »Nikakor pa mi ni jasno v čem nam bi mogel Mannix pomagati. Heath trdi, da ga je plesalka odslavila že pred enim letom.«

»Morda še ni vsega dobro prebavil. Bog ve!»

TEL. KINO MATICA 22-41

Družinska tragedija siciliskega plemenitasa. Ljubzen, ki je vodila do blaznosti.

»Ljubosumnost«

V glavnih vlogah lepa Luisa Ferida in markantni Rold. Lupl. Film najgloblje vsebine. Predstave dnevno ob 16.30 in 18.30; v nedeljo ob 14.30, 16.30 in 18.30

Dnevno ob 14.30 in v nedeljo ob 10.30

»Leon Damašcan«

z Doris Duranti in Carlo Candiani

TEL. KINO UNION 22-25

Ljubzen in ljubosumnost odločujeta v preskavi zločina, kjer je dosti osamljenec, a en sam krivec

»Kdo je morilec?«

V glavnih vlogah: Maria de Tasnady, Ferenc Kiss in drugi. PREDSTAVE: ob delavskih ob 16 in 18.30; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

TEL. KINO SLOGA 22-36

NOVO! Cini drznosti in samozatajevanja v okviru velikih mednarodnih tekem v velefilmu

»Zmagovalec«

V glavni vlogi: Willy Birgel, Gerhild Weber. Režija: Arthur Maria Rabenalt. Predstave ob običajnih urah! Vstopnice z nakazilom redca!

»Morske krave«

Ko kit velike živali s človeškimi udi

Med redkimi morskimi sesalci, ki še žive in jih človek vidi le bolj po redko in so obsojeni prej ali slej na pogin, so sirene ali tako imenovane »morske krave«. Ti prebivalci morja so zelo veliki kakor kakšni kiti. Danes jih poznamo samo še dve vrsti, in sicer: »Manatise«, ki živi v antilskih vodah in v Atlantiku med Florido in Brazilijo, ter »dugongse«, ki prebiva ob obali Indijskega oceana. Razen teh je baje še neka tretja vrsta »morskih krav«, ki pa je že skoraj popolnoma izumrla.

Sirena, ki jo je ujel portugalski kapitan ob obali Prednje Indije, je pripadala rodbini »dugongse«. Samec ima dva velika zoba, ki sta slična slonovim oklom. Dugongsi so nočne živali in so živele v manjših skupinah, dancs pa jih vidimo posamič. Najbolj čudno pri teh živalih je, da so skoro vsi udje podobni človeškim. Debeli topi rep ima obliko ladijskega vijaka in služi živali za krmilo.

Glava sirene je podobna tjuľnovi, vsi drugi udje pa zelo slično človeškim. Ušesa, široke nosnice, oblika ust in zobovja vse to je kakor pri človeku. Debeli vrat ima štiri silno močna vretenca. Te živali imajo dve roki, ki se končujejo v pravilne dlani. Med prsti je tanka mrežica, ki dobro služi pri plavanju. Sirene se hranijo samo z morskimi rastlinami in školjkami in kljub njihovi velikosti manjšim morskim prebivalcem niso prav nič nevarne.

»Kikiriki - vlak stoji dve minuti!«

Tujcu zvene imena madžarskih krajev precej čudno, a na Madžarskem imajo tudi kraje, ki se njihova imena zde dokaj nenavadna celo domačinom samim. Tako leži na primer ob železniški progi Budimpešta-Neusatz postaja, ki je potnike prejšnje čase skoro vselej spravila v dobro voljo. Ko je vlak tu obstal se je oglasil

spovednik: »Kikiriki — dve minuti postanka!« Na račun tega čudnega imena so si potniki privoščili marsikakšno posmehljivo opazko. Neka družba, ki je bila pod vplivom alkohola precej dobre volje, je nekoč uprizorila pravo tekmo v tem, kdo bo najbolje posnemal petelinje petje. Pravijo, da se je ta tekma nazadnje sprevrgla v pravi »petelinji boj«. In tedaj je bilo sklenjeno, da je treba dati tej postaji drugačno ime, da se potniki ne bodo preveč režali spovedniku, ki bi moral na njej nehoti zakikirikati. To vendar ne bi bilo v skladu z njegovo častjo.

Po kratki bolezni nas je za vedno zapustil v 70. letu starosti naš dragi oče, stari oče, stric, svak in tast, gosp.

Karol Goršič

bivši čevljarski mojster

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v soboto, 27. t. m. ob 1/16 z Zal. kapele sv. Janeza, na pokopališče k Sv. Križu. Ljubljana, Niederwies, 26. III. 1943.

Globoko žalujejo: JOŽA, hčerka, DRAGO, sin, JULKA, roj. GROBLER, snaha, DRAGICA in JULČKA, vnučki in ostalo sorodstvo.

Dolrpela je, previdena s tolažili sv. vere, moja dobra žena, mama, stara mama in teta, gospa

Likovič Marija

Pogreb predrage pokojnice bo v soboto, dne 27. marca 1943, ob pol 3 popoldne z Zal. kapele sv. Andreja, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Beograd, Hrastnik, dne 26. marca 1943.

Žalujejo rodbine: Likovič - Babšek.

Zahvala

Svoje najpristranejšo zahvalo izrekam vsem, ki ste pismeno ali ustno sočustvovali z menoj ob izgubi moje blage soproge, gospo

Marije Furlan

Posebna zahvala še preč. duhovščini, g. p. dr. Angeliku za dušno tolažbo pokojnice, gospej in g. inž. Dukiču, gospej in g. dr. Kuncu, in vsem, ki so rajni lajšali njeno trpljenje, kakor tudi darovalcem vencev in cvetja, ter vsem, ki so pokojnico spremlili na njeni zadnji poti.

V Ljubljani, dne 25. marca 1943.

Žalujejo SOPROG in SORODSTVO.

Zahvala

Vsem, ki ste s svojo udeležbo na pogrebu dali zadoščenje za nenadomestljivo izgubo našega dragega sina in brata, gospoda

Tončka Hočevaria

kaplana v Stari vasi pri Grosupljem

se iskreno zahvaljujemo; zlasti gg. kanoniku dr. Kraljiču za vodstvo pogreba in poslovinne besede, dr. Blatniku, monogr. škerbu, uredniku in sozalcu Glavaču, žitniku Vinku in zastopnikom posameznih Legij za poslovinne besede zadoščenja za pokojnikovo mučeniško žrtve, prav tako pevskega zboru, ki je pokojnemu ljubitelju slovenske pesmi zapel ganljive žalostinke, kakor tudi vsem, ki so prinesli na njegovo krsto vence in cvetja. Vsem: iskren Bog plačaj! — Prosimo, spominjajte se našega Tončka v molitvi, proseč, da bi njegova žrtve ne bila zaman.

Grosuplje, Ljubljana, 26. marca 1943.

Žalujejo: stari in bratje.

Neskončni božji modrosti je dopadlo, da nas je zapustil bratec

VINKO MAVSAR

star 12 let

v torek, dne 23. marca popoldne, kot osma žrtve komunizma v naši družini. Pokopali so ga na praznik Marijinega Oznanjenja na farno pokopališče. Najlepše se zahvaljujemo sorodnikom in dobrotnikom, ki so napravili tako lep pogreb. Sprejmi, dobri Bog, tudi to nedolžno našo najmlajšo žrtve in pridruži jo izvoljenim, težko preizkušenim bratom pa podeli milost stanovitnosti v boju za Tvoje kraljestvo.

Praproče pri St. Rupertu, dne 27. marca 1943.

Jožko, Dolfi, Pavel in Franci, bratje
družine: Jakil, Bukovec, Pevec in Žgajnar.

Umrli nam je naš srčno ljubljani soprog, dobri atek, brač, zeč in svak, gospod

Ludvik Filipič

uradnik »Previda«

Pogreb dragega pokojnika bo v nedeljo, dne 28. marca 1943, ob pol treh popoldne z Zal. kapele sv. Jožefa - na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Trebnje, Ljutomer, Baden, dne 25. marca 1943.

Globoko žalujejo:

Darinka, soproga; Miheleca, hčerka - in ostalo sorodstvo.

Ljubzen Kristine Homanove

20

Kristina bi se mu rada zahvalila vsaj z opojnostjo osrečujoče zahvale. Mislija je, da bo to zmogla in vendar ji ni bilo mogoče. Še vedno je bilo v njej preveč razdvojenosti.

Ni šlo in ni šlo. Obdobje ljubzni, če je bila to sploh ljubzen, je bilo preveč novo.

Ne, pokojni Homan, čigar predmete je spravljala v skrinje, kjer bodo zaprti za vse čase, je ni nikoli na tak način razvajal. Tudi je ni nikoli videl tako čudno srečne in čudno otožne.

Ko je premišljevala o drugem zakonu, so se ji venomer pojavljale misli primerjave med pokojnim možem in gorečim — ženinom. Mučne primerjave so jo povsod zasledovale.

Kdaj pa kdaj je ogleda Bergenova zaljubljenost. Čutila pa je to samo od časa do časa podnevi; ponoči se ji ni nikoli sanjalo o njem. Kadar je zaspala in kadar je sanjala, je bil pokojni mož na obisku. Homan, ki jo je obiskoval v sanjah, ni bil niti živ niti mrtev; prihajal je v hišo, se ponosno sprehajal, samo tako bled je bil. In kadarkoli je sanjala o njem, so je zavdale, da je mrtev.

Ob svetlem dnevu se je rada naslonila na Bergena, iskala opore in se mu približevala. Kadar je le malo popustila od svoje ponosne držanosti, je začel Erik žareti. To njegovo žarenje pa je bilo spet nekaj, česar ni mogla prenesti.

Bil je sijajen človek, ki je znal duhovito pripovedovati. Ko je nekoč objel, ji je pripovedoval o trpkih dneih, ko se je moral ločiti od nje. To so bili dnevi muke, ko je bil tako daleč v južnih krajih. Sepetal ji je vroče in iskreno, ona pa je ostala hladna. Kako hladna napram tako vroči ljubezni!

Toda saj ni bila tako hladna. Vedno ne. Polagoma se je zdela, da se topi tudi njena ledena obloga okrog srca. Časih ga je že težko čakala, da bi prišel. Kakor otrok se ji je zdela srečen; in tega, samo tega je bila vesela.

Po neki noči, prepredeni s težkimi sanjami, mu je hitela jutraj prvič po cesti naproti. Toplega srca mu je hitela naproti kakor prava nevesta. Razširila je roke, ko je prihajal in ga prvič iskreno poljubila.

To je bilo za Bergena močno in opojno doživetje. Vroče jo je poljubil in dolgo ni odmaknil svojih ustnic. — Najbrž predloga —!

Istega dne zvečer je Kristina zbolela. Spreletavala jo je ledena mrzlica. Vso noč se je počutila zelo slabo in preden se je zdanilo, je morala poslati po zdravnika. Kristina, nevesta pred drugim zakonom, je zbolela!

Kaj ji je bilo, ni mogel zdravnik točno ugo-

toviti. Šele čez nekaj dni se je bolezen razvila in zdravnik ji je obzirno dopovedal, da gre za živčno obolenje.

Bergenu ni dovolila vstopa v svojo bolnišnico sobo. Zdravniku je razodela, da ne bi mogla prenesti njegove prisotnosti. Zaradi tega je zdravnik ukazal, da ga ne smejo prijaviti, če tudi bi prišel v hišo.

V teh dneh ponovne samote, ko je ležala v bolniški sobi, si ni želela niti pokojnega moža, niti Bergena, temveč nekoga tretjega. Od prvega trenutka, ko se ji je zdela mogoče, da bo pripadla tretjemu, ki jo bo rešil iz mučnega položaja, ga je čakala odprti rok in je prepevala hvalnice njegovemu prihodu. Kdo je bil tretji? Ah, samo možnost, samo verjetnost, da jo bo po boleznih obiskala — smrt!

Umrli, samo umrli! Z veseljem, skoraj vriskajoče se je oklepala te misli: da bi jo obšla hladna, koščena roka, na katero čakajo vsi, ki so se rodili.

Posihmal so prišli tudi tedni, ko si ni ničesar želela, ko sploh ni mogla jasno misliti o dogodkih zadnjega obdobja. Ko je imela hudo vročino, je živela njena domišljija samo še v spominih na srečno domaćijo na Poljanah.

Bolezen se je spet obrnila na boljše. Ko se je nekoč prebudila, so ji je zdela, kakor da bi se vrnila iz bolnega, omočnega sveta k dobri zemlji. Od takrat naprej je mogla spet jasno mi-

sliti in trezno presoјati dogodke. Po dolgem pre-mišljevanju je vzela svinčnik v roke in napisala Bergenu dolgo, globoko pretresljivo pismo. Raz-drla je zaroko.

Bergenov odgovor

Predaleč bi vodilo, če bi v tej zgodbi opisal trenutek, ko je Bergen bral njeno dolgo pismo. Kako dolga je bila pot od razočaranja do razumevanja! Ure in ure pozneje, ko je vse premislil, je sedel z mizi in ji s tresočo roko odgovoril takole:

»Moja draga Kristina!

Vse, kar boš storila in kar boš ukrenila, pomeni zame sveto zapoved.

Če je to potrebno za tvojo dušo, ne morem storiti drugače, kakor da pristanem, da se ločiš od mene.

Mene pa ne more ločiti od Tebe nobena stvar na svetu! Tebi sem se zaobljubil in bom ostal Tvoj, čeprav naju loči Tvoja volja in naju bo ločilo življenje.

Zdravstvuj, Kristina!

Bergen.«

Poslavljajoči se zaročence se je boril vso noč sam s seboj. Šele proti jutru je napisal pismo, nekaj kratkih vrstic, v katerih je bil opisan kratek izid borbe.

Ni bilo to edino pismo, katero je napisal v tisti noči.